

Delichon urbica, de Huiszwaluw

door Ab Steenwoorden

De laatste tien jaren is het plegen van onderzoek naar vogels in Nederland en daarbuiten sterk toegenomen. Mede dankzij dit onderzoek, uitgevoerd door vele vogelaars verspreid over heel Nederland, is men er achtergekomen dat de stand van de Huiszwaluw in Nederland schrikbarend achteruit is gegaan.

In sommige van de onderzochte gebieden is de soort met 30 tot 90% achteruit gegaan. Als je de literatuur er op naslaat, kom je deze achteruitgang van de Huiszwaluw ook in Noordwijk en omgeving tegen. In de eerste uitgave van "De vogels van Noordwijk" uit 1974, werd de Huiszwaluw nog als een vrij talrijke broedvogel omschreven.

Nog geen zestien jaar later, in de tweede uitgave van "Vogels van Noordwijk en Omstreken" wordt de Huiszwaluw al omschreven als een vrij schaarse broedvogel, met nog maar 30 tot 40 broedparen en dan nog hoofdzakelijk in de buitengebieden.

Vogelbescherming Nederland gaat er, na inventarisatie van de soort, van uit dat de Huiszwaluw op landelijk niveau sinds 1970 met ongeveer 80% achteruit is gegaan.

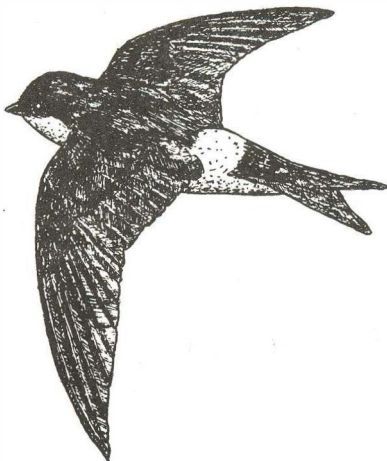
Voordat ik verder ga met wat er nu allemaal met die Huiszwaluw dit jaar te doen is, zal ik eerst de soort zelf wat toelichten.

Delichon urbica, ofwel de Huiszwaluw, is ongeveer 12-13 centimeter groot (of klein), en heeft als enige in Nederland voorkomende zwaluw een opvallende witte stuit. De bovendelen, op de stuit na, zijn metaalachtig blauwzwart van kleur, terwijl de onderzijde geheel wit is. De Huiszwaluw is een trekvogel, wat inhoudt dat hij in de winter een warmere streek opzoekt.

De soort overwintert in Midden- en Zuid-Afrika en trekt in het voorjaar naar onze streken. Dit is een reis van 5000 tot 10.000 kilometer. In april/mei arriveert de Huiszwaluw in Nederland om te broeden.

Soms brengt de Huiszwaluw twee tot drie legsels groot. Per nest worden er vier of vijf eieren gelegd, waarna zowel het mannetje, als het vrouwtje, ze bebroeden.

De eieren worden dan dertien tot negentien dagen bebroed, waarna de jongen uitkomen.



De Huiszwaluw is een nestblijver, de jongen blijven na het uitkomen nog enige tijd (negentien tot dertig dagen) in het nest. Na het uitvliegen worden de jonge vogels nog enige tijd door de ouders verzorgd. In deze tijd worden er ongeveer 9000 insecten per vogel, per dag, gevangen en gegeten.

In augustus/oktober begint de Huiszwaluw aan zijn reis terug naar zijn overwinteringsgebied in Afrika. Ook in Noordwijk worden tijdens het kijken naar de najaarstrek, in de Noordduinen elk jaar Huiszwaluwen waargenomen.

De Huiszwaluw is in Nederland één van de vele vogelsoorten die nog net niet op de Nederlandse Rode lijst staat. Deze Rode lijst is samengesteld in 1985 en bevat alle soorten vogels die in Nederland in hun bestaan bedreigd worden.

Voordat een vogelsoort op deze lijst geplaatst wordt, moet eerst worden nagegaan of de soort wel degelijk in zijn bestaan wordt bedreigd. In 1985 was er over de Huiszwaluw nog te weinig bekend over een achteruitgang, dit was dan ook de reden waarom hij toen nog niet op de Rode lijst geplaatst werd.

Dankzij al het onderzoek wat de laatste tien jaar gedaan is, zijn ook de oorzaken van de achteruitgang voor een groot deel boven water gekomen. De belangrijkste oorzaken zijn:

- * een veranderde bouw van huizen, weinig overstekende delen en meer gebruik van kunststof i.p.v. hout.
- * het houtwerk onder de dakgoot wordt veel vaker donker geschilderd, terwijl de Huiszwaluw een lichte ondergrond (wit) bij de nestbouw preferereert.
- * het verdrogen van de gebieden waar de Huiszwaluw zijn bouw materiaal voor het nest haalt.
- * de grote uitstoot van schadelijke stoffen in de atmosfeer.
- * het verwijderen van de nesten, jaarlijks wordt 15% van de nesten met hogedruk reinigers van de muren gespoten (ongeveer 20.000 nesten).

Dit zijn dan alleen nog maar de bedreigingen voor de Huiszwaluw binnen onze landgrenzen, maar de bedreigingen daar buiten zijn minstens even groot.

Op de lange trektocht komt de Huiszwaluw ook talloze bedreigingen tegen zoals het slechte weer, de vogeljacht in de zuidelijke landen, voedselgebrek en het steeds groter worden van de Sahara.

Wat is nu de reden van dit stukje over de Huiszwaluw? Dit voorjaar staat in het teken van deze vogel, Vogelbescherming is begonnen met een grootscheepse campagne om de laatste Huiszwaluwen in Nederland te redden en te behouden.

Mede dankzij Marjolein Bastin, die in 1989 de publieksprijs als beste illustrator won en daarbij een aanzienlijk geldbedrag kreeg, dat beschikbaar werd gesteld voor deze campagne, is er een kleurenfolder uitgegeven die geheel in het teken staat van de Huiszwaluw. Deze folder is bedoeld om het publiek op de hoogte te stellen van wat er gedaan kan worden om de Huiszwaluw in Nederland te behouden. De folder zal de komende maanden ter inzage liggen in het Jan Verwey Natuurcentrum.

Ik hoop dat iedereen die dit stukje heeft gelezen er nu achter is gekomen dat de bedreigingen van de Huiszwaluw voor het grootste deel van de mens afkomstig zijn. Als iedereen er nu eens een klein beetje op zou letten en zich meer zwaluwvriendelijker zou opstellen, dan zijn in een mum van tijd alle bedreigingen voor de Huiszwaluw verdwenen.

Literatuur:

Harrison C. 1975. Elseviers Broedvogelgids

Ferguson J. en Willis I. 1983. Tirions Vogelgids.
SOVON. 1987. Atlas van de Nederlandse vogels.
SOVON. 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels.
Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming 1973.
De vogels van Noordwijk.
Dijk J. van & Hoek D.M. 1989. Vogels van Noordwijk en omstreken.
SOVON-nieuws. nr.1 maart 1991.

Uit het oude Gemeente-archief van Noordwijk

D. Passchier

De heer H.A. Schelvis uit Noordwijkerhout doet onderzoek in het Gemeente-archief van Noordwijk en vond onderstaande notitie, welke afkomstig is uit rekeningen opgemaakt in 1920/1921. Onze dank daarvoor.



*Betaelt aen Adam Lomer
over t vangen en doden
vond een oude otter — 3 — 1 —*

